

Wormbelasting van de uitloop

Het Europese *FreeBirds*-project beoogt het gebruik van de uitloop te verbeteren, zowel voor de kip als voor de impact van de uitloop op het milieu. In Nederland gaat het onderzoek vooreerst over de relatie tussen uitloop en wormbesmetting bij biologische legkippen.

DOOR THEA VAN NIEKERK (WLR), MONIQUE BESTMAN (LBI), BAS RODENBURG (UU), ELSKE DE HAAS (UU) EN FRANK TUYTENS (ILVO)

Het Europese project *FreeBirds* richt zich op de uitloop van biologisch gehouden pluimvee. In Nederland richt het project zich vooral op de uitloop van biologische leghennen. Wageningen Livestock Research, Louis Bolk Instituut, de Faculteit Diergeneeskunde (UU) en het Vlaamse Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (Ilvo) werken samen aan de vraag: Hoe wordt de uitloop gebruikt en kunnen we een link leggen tussen de mate van uitloopgebruik en de gezondheid en het welzijn van de kip? In eerste instantie wordt gekeken naar wormbesmetting van de kippen. Daarnaast worden de gezondheid en het welzijn van kippen die de uitloop veel gebruiken, vergeleken met gezondheid en welzijn van kippen die dat weinig doen.

Wormbesmetting en uitloop

Biologische leghennenbedrijven hebben te maken met een toenemende parasitaire druk, vooral bij bedrijven die al langer dan tien jaar in productie zijn. Zij ervaren sterkere besmettingen (meer wormen) en hebben meer moeite om deze besmettingen met de reguliere middelen te bestrijden. Omdat deze trend vooral op bedrijven met uitloop gezien wordt en minder op scharrelbedrijven, wordt de uitloop als een belangrijke invloedsfactor gezien. Een verklaring is dat het aantal wormeitjes in de uitloop stijgt bij toenemend gebruik door

de kippen, waardoor dit een extra risicofactor wordt. Aan de andere kant liet een onderzoek (van Thapa et al., 2015) op 55 biologische legbedrijven in 8 verschillende Europese landen zien dat de uitloop ook een mogelijke oplossing zou kunnen zijn om de worminfectiedruk te verminderen. In dat onderzoek bleek dat hoe eerder op de dag de hennen naar buiten konden, des te minder spouelwormen in de hennen gevonden werden. Sherwin en collega's (2013) vonden ook een lagere kans op wormbesmettingen bij een hoger uitloopgebruik. Zij concludeerden dat een hoger uitloopgebruik resulteert in een groter aandeel van de mest dat buiten gedeponereerd wordt. Door de grotere oppervlakte buiten, is de kans dat een hen in aanraking komt met mest daar kleiner dan in de stal. Ander onderzoek kon de relatie tussen bezettingsdichtheid en wormeitellingen in de mest echter niet bevestigen. Er is dus nog onduidelijkheid over de relatie tussen uitloopgebruik en wormbesmetting. Het idee is dat het uitloopgebruik door management te sturen is, wat bij een slimme sturing hopelijk een lagere wormbesmetting oplevert. Of dit zo is, zal binnen het *FreeBirds*-project onderzocht worden.

Doel van het *FreeBirds*-project

Het doel van het Europese *FreeBirds*-project is het gebruik van de uitloop verbeteren, zowel voor de kip (betere gezondheid en welzijn) als voor de impact die de uitloop heeft op het milieu. Het project richt zich op leghennen, vleeskuikens en dubbeldoel rassen. Uiteindelijk is het doel van het project om enerzijds bij te

dragen aan een duurzamere biologische pluimveehouderij en anderzijds het vertrouwen van de consument en de marketing van biologische producten te verbeteren. Meer concreet richt het project zich op het verbeteren van het gebruik van de uitloop door een juiste planning, inrichting en management van faciliteiten, keuze van de juiste genotypen en een aangepaste opfok. De hypothese is dat dit zal resulteren in: a. een betere diergezondheid en welzijn; b. kleinere kans op parasieten (wormen); c. vermindering van de mineralenbelasting van de grond in de uitloop.

Gedrag in de uitloop

Een deel van het project richt zich op het gedrag in de uitloop. Hoe ver komen de kippen in de uitloop? Waar mesten ze het meest? Kun je het gedrag sturen?

De verwachting is dat er individuele verschillen tussen dieren zijn. Sommige dieren komen veel buiten, andere blijven vaker in de stal. De vraag is of die dieren verschillen in gezondheid. Zouden kippen die meer buiten komen een betere natuurlijke weerstand hebben? Of minder in aanraking komen met mest en dus met wormeitjes? Dan zouden ze wellicht ook een lagere wormbesmetting hebben. Of is het juist andersom: kippen die buiten lopen hebben meer wormen en daardoor een slechtere natuurlijke weerstand.

We weten het niet. In een groot koppel kippen is het ook lastig om vast te stellen of steeds dezelfde kippen vaak en ver de uitloop in gaan of dat dit telkens andere dieren zijn.

Informatie proefbedrijf

In het *FreeBirds*-project doen ook de Faculteit Diergeneeskunde (UU) en het Vlaamse onderzoeksinstituut Ilvo mee. Het Ilvo heeft een proefstal met vier aparte kleine stalltjes, elk met een eigen uitloop. De hennen in deze proef zijn individueel te volgen doordat zij een tag in een rugzakje dragen. De uitloop is voor-

Er is nog onduidelijkheid over de relatie tussen uitloopgebruik en wormbesmetting. Wanneer een kippenuitloop langer wordt gebruikt, zal de wormdruk er toenemen. Anderzijds verlaagt de kippenuitloop de wormdruk, doordat de kans dat kippen in de uitloop in contact komen met elkaars mest kleiner is dan in de stal.

zien van antennes en zo is van elk dier de individuele beweging vast te stellen. Hiermee kan bepaald worden welke dieren veel de uitloop in gaan, hoe lang ze buiten zijn en of ze achterin of voorin de uitloop blijven. De Faculteit Diergeneeskunde (UU) en het Ilvo onderzoeken gezamenlijk de gezondheid en het welzijn van deze dieren. We hopen hieruit informatie te halen omtrent de relatie tussen uitloopgebruik en gezondheid en welzijn.

Onderzoek op praktijkbedrijven

Naast de informatie die op het Ilvo verzameld wordt, worden ook waarnemingen gedaan op praktijkbedrijven in Nederland, Zweden en Italië. Er worden grond- en mestmonsters verzameld in de uitloop op verschillende afstanden van de stal. Deze worden onderzocht op wor-

meitjes. Ook mestmonsters uit de betreffende stal worden hierop onderzocht. Per koppel wordt tevens vastgelegd wat het uitloopgebruik is, wat voor begroeiing en welke grondsoort er in de uitloop is.

We hopen zo een indruk te kunnen krijgen van de relatie tussen uitloopgebruik en -inrichting enerzijds en wormbesmetting anderzijds.

Planning

De looptijd van het *FreeBirds*-project is drie jaar. Dit najaar hopen we 20 bedrijven te kun-

nen bezoeken om mestmonsters te verzamelen en de uitloop en het uitloopgebruik in kaart te brengen.

Informatie van buitenlandse koppels zal daar volgend jaar aan toegevoegd worden. In 2019 zal ook meer informatie bekend zijn van de proefstal van het Ilvo. Koppeling van alle informatie zal daarna plaatsvinden en hopelijk nieuwe inzichten geven en handvatten om wormbesmettingen te verlagen zonder gebruik te hoeven maken van chemische middelen.

Meedoen?

Bent u geïnteresseerd om mee te doen aan dit onderzoek? Neem dan contact op met Monique Bestman (e-mail m.bestman@Louisbolk.nl) of Thea van Niekerk (e-mail: thea.vanniekerk@wur.nl).